

MINISTR OBRANY
Mgr. Lubomír Metnar

Praha 11. ledna 2021
Čj. MO 376080/2020-8694
Sp. zn. SpMO 55127/2020-8694
Počet listů: 4

Vážená paní předsedkyně,

reaguji na Vaši interpelaci č. 1549, č.j. PS2020/021771, ze dne 11. prosince 2020 ve věci zákazu olova ve střelivu a rybářském olůvku, a k jednotlivým dotazům uvádím následující:

1. Jak se Vám daří naplňovat usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky č. 718 ze dne 24. září 2019, ve kterém mj. stojí, že v případě dalších kroků v regulaci olova ve střelivu a rybářském olůvku a legálního držení zbraní má být vláda aktivní ve vyjednávání s dalšími členy EU a zajistit tak potřebnou podporu a spojení pro zastavení neopodstatněných restrikcí práv občanů?

ČR je v této otázce velice aktivní. Proti zákazu olova nad rámec již existujícího zákazu se postavilo jak Ministerstvo zemědělství, tak gestor agendy REACH Ministerstvo životního prostředí a také Svaz důstojníků a praporčíků AČR či Svaz vojáků v záloze ČR (dále např. Federace organizací pro myslivost, Český střelecký svaz, Český a Moravský rybářský svaz atd.).

Existuje snaha domácích výrobců střeliva nalézt náhradu olova, a to změnou konstrukce střely s tím, že se ve větší míře vyvíjejí monoblokové střely (většinou mosazné, v menší míře měděné nebo spékané práškové materiály), tj. střela je vyrobená z jednoho plného materiálu bez obsahu olova. Alternativní materiály zatím zhoršují vlastnosti munice (ve srovnání s existující) vyplývající z fyzikálních vlastností (především nižší specifická hmotnost). Tím ale značně narostou náklady na střelbu vlivem tohoto dražšího střeliva. Důležité bude rovněž hodnocení ze strany Ministerstva průmyslu a obchodu, zejména dopad vyšší ceny na civilní trh. Mohlo by dojít ke zvýšení rizika růstu černého trhu, šíření nekvalitních nábojů, zhoršení bezpečnosti střelby a zvýšení rizika zranění lidí.

Co se týče konkrétního vyjednávání s dalšími členy EU, tak je plně v kompetenci gestora agendy REACH v České republice, tj. Ministerstva životního prostředí, které též zastupuje ČR v REACH Committee. Společné stanovisko proti další regulaci olova zastávají státy Visegrádské čtyřky, kde probíhá úzká spolupráce, proti zákazu olova se staví též například Slovinsko.

Agenda REACH s dopadem do obranného sektoru se projednává na půdě Evropské obranné agentury – viz otázka 6.

2. Jakým způsobem přistoupí Ministerstvo obrany k návrhu adaptace nově schváleného rozšíření definice mokřadů a zákazu (i samotného držení) olověných střel v aktualizovaném nařízení REACH?

Ministerstvo obrany bude uplatňovat výjimku podle čl. 2 odst. 3 nařízení REACH, v platném znění, a to do doby, dokud nebude nalezena v plném rozsahu adekvátní náhrada. Používání rybářských olůvek a loveckého střeliva při výkonu rybářského práva a práva myslivosti je v gesci Ministerstva zemědělství, které bude muset představit své stanovisko.

3. Jakým způsobem ovlivní novela nařízení REACH ozbrojené síly České republiky?

To záleží na rozsahu dopadů na ozbrojené síly (viz otázka 9). Pokud se bude týkat pouze režimových opatření, kdy by munice nebyla používána v blízkosti vodních toků, pak by měla novela vzhledem k rozsáhlosti a povrchu vojenských újezdů dopad, který bude pro ozbrojené síly České republiky (OS ČR) únosný.

4. Jak se nová adaptace nařízení REACH, včetně chystaného plošného zákazu olova, dotkne cvičení vojáků Armády České republiky ve vojenských újezdech?

Ve vojenských újezdech mohou být zatíženy olovem maximálně cílové plochy (cca 10-20% rozlohy újezdů). Vzhledem k rozloze újezdů je zatížení naprosto minimální, což dokazuje stav přírody v újezdech. Újezdy slouží prioritně k výcviku ozbrojených sil a podle současně platné legislativy lze výcvikem poškozovat přírodu na nezbytně nutnou míru (§ 90, odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny). Nicméně výcvik Armády České republiky (AČR) ve vojenských újezdech nemá negativní dopady, řadou ekologů a odborníků je stav přírody v újezdech považován za nejlepší v ČR. Jestli bude ve střelách olovo nebo ne, je z hlediska využívání újezdů pro výcvik vojsk nepodstatné – újezdy jsou určeny k výcviku AČR se zavedenou výzbrojí a municí.

Novela se tedy cvičení vojáků AČR dotkne ve stejné míře jako obranyschopnosti ČR. Při zohlednění výjimky pro národní obranu lze akceptovat režimová opatření, která jsou již plněna. Střelnice a dopadové plochy střel nejsou v blízkosti mokřad.

5. Dotknou se nové úpravy nařízení REACH obranného a bezpečnostního průmyslu České republiky? Pokud ano, jakým způsobem a do jaké míry?

Nová úprava nařízení REACH se obranného a bezpečnostního průmyslu bezpochyby dotkne. Resort Ministerstva obrany (MO) je v permanentní konzultaci s českým obranným průmyslem prostřednictvím Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu ČR (AOBP). Omezení používání olova v mokřadech zatím nebude mít vliv na cenu vojenského střeliva a ani na jeho výrobní schopnost. Výrobci nábojů v ČR situaci sledují a jsou na zákazy olova připraveni, nicméně jsou tu rizika, uvedená výše.

Evropská agentura pro chemické látky (ECHA) také pracuje na omezení olova při střelbě na „terrestrial areas“ (venkovních či pozemních územích). Výsledkem mohou být restriktce různého druhu. V tuto chvíli nelze říci k jakému přesně zákazu či omezení dojde, známé možnosti jsou zatím tyto:

1. Pokud se zákaz bude týkat jen střeliva používaného ve volném prostoru a výrobci budou moci dále vyrábět obdobné střelivo v olověné verzi do zahraničí, jediným problémem by mohlo být zdražování vojenské munice.

2. Pokud by bylo navíc zakázáno vyrábět a vyvážet olovené střelivo do zahraničí, mělo by to zásadní vliv na samotnou existenci firem. Z hlediska majitelů by dávalo smysl firmy přestěhovat mimo EU do zemí jako je Ukrajina, Srbsko, Brazílie, Makedonie, či Turecko. Tato situace už by měla zásadní dopad na dodávky střeliva pro AČR.

6. Účastní se některý zástupce ministerstva konzultací a jednání o této tématice přímo v orgánech EU? Pokud ano, s jakým pověřením se jednání účastní a jaké výsledky má jeho činnost?

Zástupci Ministerstva obrany se zúčastňují jednání EDA REACH Plenary (zasedá v Bruselu) v rámci aktivit Evropské obranné agentury (EDA). Na těchto konferencích probíhá výměna informací k realizovaným opatřením na úrovni ozbrojených sil ostatních členských států EU. Účast zástupce Ministerstva obrany vyplývá z gesce MO ke koordinaci a řízení agentury Evropské obranné agentury. Uvedený pracovní orgán vyhodnocuje dopady nařízení REACH do sektoru obrany a předkládá ke schválení ministrům obrany vhodná opatření k eliminaci rizik. Náš zástupce se zaměřuje na žádosti o udělení výjimky z důvodu obrany v souladu s Kodexem chování k povolování výjimek z nařízení Evropského parlamentu a Rady o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek za účelem zajišťování obrany státu včetně jeho technického rámce pro zpracování žádosti o udělení výjimky, a to ve spolupráci s gestorem REACH, tj. Ministerstvem životního prostředí.

7. Jaké stanovisko zastáváte ve věci plošného zákazu olova a co jste podnikl za konkrétní kroky pro to, aby k tomuto zákazu v budoucnu nedošlo?

Resort obrany je na pracovní úrovni v permanentní konzultaci s gestorem problematiky REACH v České republice, tj. Ministerstvem životního prostředí, kterému ohledně výjimek pro obranu a resort MO poskytuje součinnost. MŽP mě v této souvislosti informovalo, že pokud na půdě EU budou tendence prosazovat plošnější zákaz olova, bude za ČR zastávat jasně negativní postoj.

Zajištění obranyschopnosti ČR totiž nepřipouští kompromis ve věci plošného zákazu olova, o čemž MŽP informujeme. Bezpodmínečná je pro nás výjimka pro potřeby národní obrany podle čl. 2 odst. 3 nařízení REACH. To bylo na všech jednáních vždy deklarováno. Ve skladech rezortu obrany je skladována munice v objemu mnoha tisíc tun materiálu a hodnotě desítek miliard Kč. Životní cyklus munice je díky poměrně dobré chemické stálosti a propracovanosti sledování jakosti nastaven tak, že i více než 40 let splňuje střelivo svoji připravenost k případnému použití při ohrožení státu. I v případě, že by došlo k bezvýjimečnému zákazu olova, obnova zásob munice by trvala nejméně dalších 30 let a představovala by náklady ve výši až 100 miliard Kč.

8. Pokud by byl schválen návrh Evropské komise o zákazu používání olova ve střelných zbraních a munici mimo mokřady a také v rybářském olůvku, jakým způsobem byste reagoval, aby zákaz drtivě nedopadl na ozbrojené síly ČR a na obranný a bezpečnostní průmysl ČR?

Vnímám problematiku náhrady olova ve střelivu velmi vážně. Směřem k životnímu prostředí je bezpochyby přínosné zabývat se aktivitami vedoucími k monitoringu a regulaci používání těchto látek. Analogicky ke snahám urychlit konec éry fosilních paliv nelze se ani v případě využívání olova ve střelivu domnívat, že je reálný přechod na bezolovnaté střelivo

v podmínkách ozbrojených složek světa v horizontu třiceti let. Ministerstvo obrany vyvíjí vlastní úsilí a opatření při stanovení požadavků na vojenské střelivo tak, aby alespoň v reálných možnostech byla přítomnost a kontaminace olovem v důsledku činnosti vojsk snižována, a to bez nutnosti nereálných regulací Evropské komise. Do zásob jsou tak pořizovány celoplošné střely se zakrytým dnem, které zabraňuje uvolňování zplodin z čela oloveného jádra do ovzduší při výstřelu. V budoucnu bychom rádi zavedli do používání i modernější střelivo, které bude mít olovené jádro nahrazeno zcela jiným typem materiálu, který nebude zatěžovat životní prostředí.

Z hlediska hlavního úkolu ozbrojených složek ČR není však možné akceptovat jakékoli zákazy olova ve střelivu bez adekvátní výjimky pro potřeby národní obrany. Olovo je stále základní komoditou pro výrobu střeliva. V současné době neexistuje plnohodnotná náhrada, kterou by bylo možné využít a díky které by nedošlo k omezení akceschopnosti a obranyschopnosti ozbrojených složek členských států. Výrobci střeliva rizika vnímají především směrem k civilnímu trhu a investují nemalé prostředky do vývoje alternativních materiálů, ať již využitím zinku nebo jiných výrobních technologií (homogenní střely).

9. Pokud dojde k zařazení olova mezi zakázané látky v nařízení REACH, i kdyby pro potřeby národní obrany platila výjimka z výše uvedeného nařízení, budou OS ČR nepochybně zasaženy vedlejšími dopady plynoucími ze zákazu olovených střel, zejména pak zdražením a zhoršenou dostupností střeliva. Počítá ministerstvo s tím, že by se tato skutečnost mohla odrazit na zásobování a potenciálně též na akceschopnosti Armády ČR? Nebude to také problém pro obranyschopnost České republiky?

Nedomnívám se, že by situace byla takto kritická a to zejména opět z důvodu autonomního přístupu orgánů muniční služby rezortu obrany k této záležitosti. Očekáváme, že v budoucnu budeme v udržitelném poměru přecházet k bezolovnatému střelivu a dlouhodobě začne být snižováno zastoupení olova v zásobách munice. Výrobce na území ČR produkuje vojenské střelivo ve značném množství nejen pro českou armádu a v dohledné budoucnosti není očekáváno snížení poptávky. Samozřejmě očekáváme již zmíněné zvyšování cen bezolovnatého střeliva, nicméně postupný přechod a zvýšení produkce i v této oblasti povede k následnému snížení cen. Ministerstvo obrany tedy u této varianty nevnímá přílišné hrozby, které by se mohly odrazit na zásobování a potenciálně též na akceschopnosti Armády ČR.

Důležitým faktorem však bude stabilita výjimky a jasná pravidla pro velmi pozvolný a dlouhodobý přechod. Například platnost výjimky do roku 2050 s pětiletým hodnocením ozbrojených složek států o regulaci zastoupení olova v zásobách munice.

S pozdravem

podepsáno elektronicky

Vážená paní
Mgr. Jana Č e r n o c h o v á
předsedkyně Výboru pro obranu
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR
Praha